

ABORDĂRILE DE STRESS-TEST ÎN SISTEMUL BANCAR MOLDOVENESC

RODICA PERCIUN, dr., conf. cercet., INCE
ALEXANDRU COLESNICOV, dr., conf. cercet., IMI
TATIANA COLESNICOVA, dr., conf. cercet., INCE

The approaches to the stress-test in the Moldovan banking sector are analyzed in the article. The Moldovan political sovereignty, independence, stability and sustainable economic growth depend from the level of development of the national economy and the stability of the national financial system. The financial stability is an essential component in the work of the monetary authorities to maintain and further development of the banking sector, primarily responsible for the efficient allocation of the resources in the economy.

Keywords: *stress-test, banking sector, Republic of Moldova, national financial system.*

În articol sunt analizate abordările la testul de stres în sectorul bancar al Republicii Moldova. Suveranitatea politică din Republica Moldova, independența, stabilitatea și creșterea economică durabilă depinde de nivelul de dezvoltare a economiei naționale și a stabilității sistemului financiar național. Stabilitatea financiară este o componentă esențială în activitatea autorităților monetare pentru a menține și dezvoltarea în continuare a sectorului bancar, în primul rând responsabil pentru alocarea eficientă a resurselor în economie.

Cuvinte cheie: *stress-test, sectorul bancar, Republica Moldova, sistemul financiar național.*

JEL Classification: E5, E6, G0, G2, G3

Introducere. Suveranitatea politică a Republicii Moldova, independența, stabilitatea și creșterea economică durabilă, depinde în mare măsură de nivelul de dezvoltare a economiei naționale și stabilitatea sistemului financiar național. Stabilitatea financiară reprezintă o componentă esențială în activitatea autorităților monetare, pentru menținerea și dezvoltarea continuă a sectorului bancar, principalul responsabil de procesul de alocare eficientă a resurselor în economie. Monitorizarea eficientă și oportună a activității sectorului bancar este posibilă doar în condițiile existenței unor abilități de sinteză, analiză și prognoză pentru interpretarea corectă a consecințelor evoluției negative a unor factori micro și macroeconomici ce pot provoca fluctuații nefavorabile a principalilor indicatori economici, creșterea inflației și vulnerabilitatea sistemului bancar.

Conținutul de bază. Creșterea eficienței și performanței sectorului bancar necesită implementarea unor reglementări oportune, posibile de realizat doar în condițiile existenței unor metode certe de monitorizare și detectare în timp oportun a efectelor negative ce pot proveni din evoluția unor factori micro și/sau macroeconomici. Aceste metode trebuie să permit depistarea timpurie a riscurilor și prevenirea evoluției ocurențelor economice, în vederea gestionării eficiente a fluxurilor de numerar din sistemul bancar, fluxurilor de investiții, inflației, cursului de schimb a monedei naționale, promovării unei politici monetare restrictive, consolidării cursului de schimb valutar, protejării intereselor deponenților și orientării fluxurilor bănești în economia reală. Controlul și reglementarea reprezintă principalele sarcini ale supravegherii bancare.

Principalele riscuri ale sistemului bancar definite de literatura de specialitate sunt: riscul de credit, riscul ratei dobânzii, riscul de capital, riscul valutar, riscul de lichiditate, riscul operațional, riscul de nerambursare, riscul de ar, riscul de piață, riscul legislativ, riscul de imagine al instituției de credit. Existența unui sistem bun de prognoză a potențialelor amenințări, cu evaluarea consecințelor acestora, ar permite elaborarea unor strategii coerente de identificare, prevenire și depășire a acestor riscuri. Prevederile reprezintă o posibilitate eficientă de analiză, apreciere și estimare a probabilității apariției riscurilor, diagnosticarea și corelarea factorilor cu grad înalt de risc și respectiv o modalitate eficientă de prevenire, gestiune și depășire a riscurilor economice.

Pentru analiza unor situații negative posibile dar plauzibile cu influențe nefavorabile asupra instituțiilor financiare, cunoscute sub denumirea de „excepțional dar plauzibile” și evaluarea gradului de adecvare a capitalului, este necesară evaluarea rezistenței instituțiilor la situații de stres, în modul stabilit de

Comitetul de la Basel pentru supraveghere bancar , care propune pentru acest scop utilizarea celor mai r spândite metode de diagnosticare a riscurilor economice – stress-testele.

În condi iile actuale, când economia se afl în permanent schimbare i este influen at de un ir de factori care dau na tere la noi riscuri i incertitudini, cre te vulnerabilitatea întregului sistem financiar i respectiv riscului de insolvabilitate a sistemului bancar, comitetul de la Basel pentru supraveghere bancar subliniaz importan a analizei sistematice a activit ii bancare prin metodele de stress-test. Stress-testele permit evaluarea situa iei financiare a institu iilor creditare i capacit ii lor de a rezista provoc rilor bazându-se pe identificarea punctelor slabe în activitatea acestora. Prin urmare, testele la stres, reprezint un grup de metode de evaluare financiar a unei institu ii în situa ie de criz i sunt de fapt i ni te instrumente de gestiune a riscului economic.

B ncile centrale din peste 40 de ri ale lumii, inclusiv Austria, Republica Ceh , Danemarca, Germania, Marea Britanie, aplic deja macro stress-testele i public rezultatele acestora în rapoarte de stabilitate financiar .

Fondul Monetar Interna ional define te stress-testele drept „metode de evaluare a sensibilit ii portofoliului la schimb ri macroeconomice semnificative sau evenimente excep ionale dar plauzibile” [1].

Potrivit B ncii Reglement rilor Interna ionale „stress-testul reprezint un termen ce descrie diverse metode utilizate de institu iile financiare pentru evaluarea vulnerabilit ii sale la diverse evenimente excep ionale dar plauzibile” [2].

„Stress-testul – modalitate de evaluare a vulnerabilit ii portofoliilor de titluri, institu iilor financiare sau sistemului financiar în ansamblu la evenimente cu risc sporit dar plauzibil” [3].

În conformitate cu *Regulamentul cu privire la suficien a capitalului ponderat la risc* [4] – una dintre politicile de management a capitalului bancar este testarea la stres, scopul c reia const în identificarea punctelor slabe sau a vulnerabilit ilor poten iale a capitalului bancar sub influen a riscurilor de credit, valutar, ratei dobânzii etc. i elaborarea planurilor de gestionare a capitalului, luând în considera ie rezultatele diferitor scenarii de testare la stres.

În Regulamentul cu privire la sistemele de control intern în b nci [5] sunt date no iunile: testare la stres i scenarii de testare la stres.

Testare la stres – abordarea riscurilor provenite din posibile evenimente sau modific ri viitoare ale condi iilor economice care ar putea avea un impact negativ asupra situa iei financiare a b ncii i evaluarea capacit ii b ncii de a face fa modific rilor respective.

Scenarii de testare la stres – o serie de factori care includ tipuri majore de risc, în baza c rora se identific situa iile ce ar putea avea impact negativ asupra b ncilor.

Despre necesitatea elabor rii unui program de testare la stres a b ncilor s-a vorbit înc din ianuarie anul 1996 în cadrul unui raport prezentat la Comitetul de la Basel pentru supraveghere bancar drept completare la Acordul cu privire la suficien a capitalului ponderat la risc: „B ncile care utilizeaz modele interne de adecvare a capitalului ponderat la risc, ar trebui s aib i un program multilateral de testare la stres” [6, 7].

În procesul îmbun t irii, complet rii i dezvolt rii modelelor i metodelor existente de testare la stres în ultima perioad s-au implicat activ i diverse organiza ii interna ionale, cum ar fi: Comitetul de la Basel pentru Supraveghere Bancar , Consiliul pentru Stabilitate Financiar , Comitetul European de Supraveghere Bancar , Institutul Interna ional de Finan e care au publicat o serie de lucr ri destinate organiz rii i efectu rii stress-testelor planificate. „În lucr rile organiza iilor interna ionale men ionate mai sus se remarc faptul c stress-testul reprezint un instrument cheie în gestiunea riscurilor i planificarea strategic , care nu a fost pe deplin utilizat în managementul riscurilor institu iilor financiare. Consecin ele negative ale acestui fapt s-au eviden iat mai ales pe timp de criz , când s-a dovedit c , b ncile care au implementat în activitatea sa tehnicile de testare la stres au reu it cu succes s dep easc criza” [7].

În procesul elabor rii politicilor de gestiune a riscurilor economice b ncile na ionale trebuie s se conformeze prevederilor Legilor RM „Cu privire la institu iile financiare” Nr.550 - XIII din 21.07.1995, „Cu privire la Banca Na ional a Moldovei” Nr.548 din 21.07.1995, deciziilor Consiliului de Administra ie Nr.188 din 13.07.2006, precum s ia în considerare i vasta experien interna ional în domeniu.

„Majoritatea tehnicilor str ine sunt bune pentru b ncile gestionate de un management înalt calificat, care va c uta prin aplicarea acestora eficientizarea activit ii bancare i ob inerea de avantaje economice suplimentare” [8].

Organiza iilor interna ionale li se recomand aplicarea nu doar a stress-testelor realizate de autorit ile de supraveghere dar i a celor elaborate sine st t tor, care ar ine cont de riscurile specifice caracteristice organiza iei

testate. Deoarece, includerea tuturor riscurilor economice într-un singur exercițiu de stress-test este imposibil se va urmări alegerea celor mai importante riscuri caracteristice respectivei instituții.

Pentru efectuarea unui stress-test, pentru început e necesară identificarea riscurilor, fie celor noi apărute, fie celor ce apar drept urmare a evoluției nefavorabile a unor factori deja cunoscuți.

După care urmează stabilirea unor limite-prag a pierderilor acceptabile din evoluția diferitor factori de risc. De exemplu, „pentru pierderile din scăderea valorii de piață a investițiilor în titluri de valori provenite din evoluția riscului de rată dobânzii – 20%, pentru riscul devalorizării monedei naționale în consecința fluctuațiilor ratelor de schimb valutar – 15%” [7].

În acest mod, în funcție de numărul de risc-factori utilizați, stress-testele se împart în două grupuri mari:

- teste cu un singur factor de risc sau a altor numite teste de sensibilitate (*simple sensitivity test*);
- teste cu mulți factori de risc sau scenarii de stress-test.

„În practica bancară internațională cel mai frecvent utilizate sunt scenariile de stress-test. În cadrul analizei diverselor scenarii se stabilesc influențele locale, care ar putea apărea în rezultatul acțiunii simultane a unui număr mare de factori de risc. Această analiză evaluează în special perspectivele strategice ale băncii și se concentrează pe analiza sensibilității portofoliului de active bancare la riscuri cu calcularea pierderilor maxime posibile” [2].

În acest mod, rolul principal al simulărilor de criză (stress-test) derivă din faptul că acestea pot crește rezistența băncilor și sistemului financiar la crizele financiare.

Există o gamă largă de modele care ar putea fi luate în considerare în procesul de selectare a modelului oportun de stress-testing. De exemplu, la aplicarea unui test la stress se va ține cont de existența a două abordări complexe:

- **Abordarea conceptuală ascendentă** («bottom-up approach») – băncile își calculează de sine stătător pierderile în dependență de scenariile elaborate și le comunică Banca Națională pentru agregare;
- **Abordare conceptuală descendentă** («top-down approach») – banca centrală elaborează analiza portofoliului consolidat a întregului sistem bancar.

Rezultatele stres-testelor se diferențiază în funcție de algoritmul de calcul utilizat, din acest motiv despare o abordare unică de tip standard în cazul stress-testelor nu poate fi nici vorbă. Mai ales că, rezultatele testelor la stres nu reprezintă o bază sau motiv pentru o reacție de răspuns sau intervenție din partea autorităților monetare.

Dacă vom urmări practica internațională de reacționare la rezultatele negative ale stress-testelor, se va cere și elaborarea unor fundamentări legislative a reacțiilor corespunzătoare din partea organelor de supraveghere. Fundamentări care în prezent lipsesc din legislația națională.

Totodată, trebuie să se țină cont că pe plan internațional la îmbogățirea cunoștințelor în acest domeniu au contribuit semnificativ un număr tot mai mare de organizații internaționale, autorități naționale de supraveghere și reprezentanți ai mediului academic și de cercetare.

Referințe bibliografice

1. BLASCHKE, W., JONES, T., MAJNONI, G., PERIA, S-M. Stress Testing of Financial Systems: An Overview of Issues, Methodologies, and FSAP Experience. 2001, june [accesat 26 octombrie 2013]. Disponibil: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2001/wp0188.pdf>
2. - [accesat 26 mai 2014]. Disponibil: http://works.doklad.ru/view/vtPf8W38i_c.html
3. SORGE, M. Stress-testing Financial Systems: An Overview of Current Methodologies. In: BIS Working Papers. 2004, no. 165, december [accesat 12 aprilie 2014]. Disponibil: <http://www.bis.org/publ/work165.htm>
4. Hotărârea Băncii Naționale privind aprobarea Regulamentului cu privire la suficiența capitalului ponderat la risc: nr. 269 din 17.10.2001. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2001, nr. 130, art. 310.
5. Hotărârea Băncii Naționale privind aprobarea Regulamentului cu privire la sistemele de control intern în bănci: nr. 96 din 30.04.2010. In: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2010, nr.98-99, art. 368.
6. - [accesat 26 mai 2014]. Disponibil: <http://www.bis.org/bcbcs/index.htm>
7. - „ ”. 2010, nr. 11, art. 80, 81-87.
8. - „ ”. 2012.